

Casac. II, 71.11).

Cap lexicògraf no havia recollit aquest mot català el 1929, quan vaig incloure'l en uns esborralls que ja llavors escrivia del present diccionari (tan desconegut era el mot que Bofarull traduïa erròniament «los clausos»); aviat el va recollir Faraudo, en la *MiscFabra* (p. 153) afegint-hi d'altres exemples medievals, i *AlcM* en cita algun altre de lulllà.

Fora del català va deixar descendència en oc. ant. *esclau*, i algun cas de fr. ant. *esclou*, l'etimologia dels quals ja fou essencialment indicada per Diez i M-Lübke (REW, 8018). Llur significat és el mateix que el català, però en llengua d'oc apareix també amb l'acc. de 'remor d'una persona que camina' (potser tan etimològic com l'altre): «e venc e-l palais tot süau / que no fes la meitat d'esclau / que avia fait a l'issir», *Jaufré* (v. 3386), «Archimbautz / intret, e non fon grans l'esclaus / ans se n'intret aïssi suau / quez intrar hom no-l ve ni l'au», *Flamenca* (v. 7566), i vegeu més dades occitanes ant. en Rayn. III, 150, i PSW III, 170.

Viu avui en gascó (*esclau*, «esclandre, rumeur» en el Gers; «tracce d'un sabot» allí i a Bigorra, Palay, 'rastre' Aran). És possible que des del gòtic directament (i no per intermediari occità) vagi passar a l'ast. occid. on **esclavu* s'ha conservat en un derivat *resclabau* 'petjades de cavall' (Munthe, que el vol derivar erradament de *esclarbar*; i cf. Gçvz. Viana, *RLus.* I, 284).

Esclava, V. *esclau* *Esclavar* per *desclavar* (CLAU) *Esclavaatge*, V. *esclau* i *Esclavell*, *esclavellar*, V. *clivella* *Esclaveta*, *esclavina*, *esclavitud*, *esclavitzar*, *esclavó*, *-vona*, *-vonejar*, *Esclavonia*, V. *esclau* i

Esclé 'melsa', dos cops en un text medical del S. XIII (o XIV?) (*AlcM*) potser s'ha d'accentuar en la -e final, car és possible que estigui mal llegit per *esplè*, pres del greco-llatí *splēn*, -nis, id.; o almenys en sigui una corrupció de semi-savis: per contaminació potser d'*esclavó*, que en la Menescalia de Díez és el nom d'una malaltia del cavall (*AlcM*, § 4). Però és més probable que resulti d'un encreuament d'aquest *esple(n)* amb l'oc. *bescle* id., cèlt. *BISTLOS (REW 1133).

Esclermalls, V. *cremalls* *Esclenxada*, *esclenxar*, *esclenxinat*, V. *clenxa*

ESCLERÒTICA, deriv. savi del gr. *σκληρώσις* 'enduriment', que deriva en aquesta llengua de *σκληρός* 'dur'. □ 1.ª doc.: fi S. xv (*escliròtica* Cauliac); *escler*, 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: del mot grec es prengué *esclerosi* [fi segle XIX]; *escleròtic* [*SLitCosta*]; *esclerós* [id.]; +(teixits) *esclerosats*; *esclerotitis*, i en general *esclerom* a element prefixat (*Dfa.*).

CPT.: *Arteriosclerosi*, etc.

+ESCLET, 'pur', 'desacompanyat de tot, sec', mot

del migdia del Principat, germà de l'oc. ant. i mod. *esclét* 'pur' i it. *schietto* 'legítim, pur, franc', d'origen germànic, probablement del fràncic *SLIHT, equivalent de l'ags. *sliht*, a-al. ant. *sléht*, gòt. *sláihits*, esc. ant. *slétt*, angl. *sliht*, al. mod. *schlecht*, *schlicht* 'llis', 'senzill'. □ 1.ª doc.: c. 1400, un cop; després, no n'hi torna a haver notícia fins a 1887.

Bell i utilíssim mot, per desgràcia enterament negligit per la nostra llengua literària. No recollit encara per altre lèxic que el vocabulari tortosí de Mestre i Noè, que el defineix com 'net (sobretot parlant de la roba de bugada)' (*BDC* III, 95) (fora d'això res: en *AlcM*, ni enllloc). Realment és del tot estrany a Barcelona i comarques centrals (i temo que vaig exagerar una mica en dir que «es frecuente y muy extendido»).

Però ja va usar-lo NOLLER: «Que ha pres, el Moreno? —s'atreví a preguntar en Pere, tot alarmat. L'Escanyapobres respongué amb un 'no' esclét» (*L'Escanyapobres*, 1.ª ed., 1887; ed. O.C. Gili I, 236). Apareix una altra vegada en un Conte d'Amor del temps de Joan I (que el publicador AmPagès voldria bàrbarament esmenar en *stret*, *Rom.* XLII, 185): «del pits --- sclét, blanxet e clar», on deu ser 'pur'. Ja vaig assenyalar-lo donant-ne l'etimologia, en la nota 2 a *DCEC*, ESCUETO (mot de sentit i forma tan semblants, però que difícilment hi pot tenir res a veure); d'ací degué conèixe'l MLWagner (*Hom. D. Alonso* III, 578), que n'assenyala el pas a un parlar sard: «en Mògoro oímos la frase gai sèsi *skréttili* «sei delicato», en que el adj. no puede ser sino el cat. *esclét*» (cf. Spitzer, *Lexikk*, 54).

En llengua d'oc ja figura en el *Donat Proensal*, c. 1240, traduït «purus», i avui el trobo sobretot en parlars llemosins i alpins: alt-llem. *esclech*, -a, *escrech*, -a (Roux, *Gramm. lim.*, 178; Laborde); amb la frase *es soun paire tout esclé*; b. llem. «*esclé, tout esclé, touto escléto*: tout pur, sans mélange: *cratso lou sang tout esclé* il vrache le sang tout pur» (Béronie), Alpes Cottiennes *esclét*, -o «d'une ressemblance parfaite» (Chabrand), Barcelonnette *esclèt, -èta*, «pur, sans mélange» (Arnaud-Morin). Si bé una variant un poc alterada, amb -r- per alguna contaminació, sembla estendre's fins al provençal propi (Honorat) i fou usada, en efecte, per Mistral: «Miréio! vese en tu lou paradís *esclèt*» («le paradis pur»), cant v, 16.7; probablement alterat per influència de l'oc. ant. *esclétisser* «croître, naître» (EX-CRESCERE, que en llatí feia part. CRĒTUS, però ja *cregut* en R. de Vaqueiras, A. G. de Marsan, i *Jaufré*: Appel, *Chr.*, morf.).

Gamiillscheg volia partir del gòt. SLÁIHTS (pron. *sléihits*), *RFE* XIX, 240, *Rom. Germ.* I, 390, per a oc. i l'it., però no reparava que si l'it. és indiferent en aquest punt, el vocalisme del gòtic hauria donat **escliech*, -iet, en llengua d'oc i **esclit* en català. Suposo, en canvi, que fóra SLIHT la forma frànica, que convé per a les tres llengües romàniques, i és sabut que els mots de la llengua de Carlemany també penetraren a Itàlia.

DERIV.: *Esclétor* tort.